

- зразком і пошук нових способів самостійної діяльності);
- продуктивні: учень самостійно застосовує відомі знання в інших умовах, презентує самостійний пошук способів дій в умовах проблемних ситуацій;
- творчі характеризуються прагненням до знань, готовність до самостійного відтворення нового. У процесі самостійної роботи використовуються оригінальні ідеї, способи виконання самостійно поставлених завдань, проблем, відкриттів.

Таким чином, з'ясовано, що самостійна робота — активний метод навчання, у процесі якого учні за завданням викладача і під його керівництвом вирішують навчальну задачу. Чим обумовлена активність? Перш за все метою, яка у самостійній діяльності усвідомлюється учнем, постає для нього актуальною і значимою.

Самостійна робота — важлива складова професійної підготовки майбутніх фахівців. Це такий вид діяльності, який наділений на актуалізацію знань учнів планувати, систематизувати, контролювати й реалізувати власну навчальну працю, спонукає їх пошуку певної інформації та вивчення додаткових джерел. Звідси набувають розвитку мотиви пізнавальної діяльності, основними з яких є:

- потреба розширити свої знання, пізнати нове, оволодіти будь-яким вмінням;
- бажання виявити самостійність, виконати завдання без сторонньої допомоги;
- потреба перевірити свої знання і можливості.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ З МЕТОДИК НАВЧАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Ярошенко О.Г., Цуруль О.А., Іваха Т.С. (Київ)

Болонський процес як засіб інтеграції та демократизації вищої освіти країн Європи зміщує акценти з пріоритету знань, умінь та навичок у чистому вигляді на способи засвоєння та перетворення навчальної інформації, розвиток пізнавальних дій і творчого потенціалу студентів, створення умов для максимального зближення змісту навчання і змісту майбутньої професійної діяльності. З огляду на це постає необхідність модернізувати методичну підготовку сучасного вчителя, зокрема природничих дисциплін. Одним із можливих шляхів цієї модернізації є обґрунтування та розробка технології підготовки майбутніх учителів біології, хімії та географії на основі ідей модульного навчання, рейтингового оцінювання навчальних досягнень студентів, систематичного використання їх групової діяльності, збільшення частки самостійної роботи майбутніх учителів та посилення її індивідуальної спрямованості. Це забезпечить комплексну дію генеральних чинників знань, а саме: навчального матеріалу, організаційно-педагогічного впливу, здатності студентів до навчання та часу навчання.

Викладачами кафедри теорії та методики навчання природничо-географічних дисциплін НПУ імені М.П. Драгоманова виконано дослідження з проектування процесу кредитно-модульної системи організації методичної підготовки майбутніх учителів біології, хімії та географії. Основна ідея проекту

полягала у створенні технології та методичного супроводу підготовки сучасного вчителя природничих дисциплін відповідно до вимог організації навчання за кредитно-модульною системою.

В основу дослідження покладено гіпотезу про те, що розробка адаптованої до кредитно-модульної системи навчання педагогічної технології підготовки вчителя біології, хімії та географії з урахуванням взаємозв'язку мотиваційного, змістового та процесуального компонентів професійно-педагогічної діяльності забезпечить формування у студентів професійної компетентності, готовності до навчання та виховання учнів сучасної 12-річної школи.

Науково-дослідна робота здійснювалася поетапно й охоплювала інформаційно-аналітичний, методично-орієнтований та експериментальний етапи.

На першому етапі дослідження було проведено аналіз літературних джерел щодо кредитно-модульної системи навчання; здійснено опис-проекування процесу адаптації існуючої підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін до загальноєвропейської системи навчання; розроблено критерії вимірювання та рівні сформованості цієї підготовки; обґрунтовано концепцію методичної підготовки вчителя природничих дисциплін в умовах навчання за кредитно-модульною системою.

Методично-орієнтований етап дослідження стосувався розробки моделі і технології методичної підготовки майбутнього вчителя біології, хімії та географії у процесі організації кредитно-модульної системи навчання.

Проектуючи навчальний процес з методичної підготовки вчителя природничих дисциплін, ми структурували знання, уміння та навички і подали їх у вигляді навчальних елементів, об'єднавши їх у блоки, а також вийшли на новий рівень узагальнення професійних компетентностей майбутнього вчителя біології, хімії, географії. Це дозволило теоретично обґрунтувати перспективи застосування діяльнісного підходу до характеристики змісту і результатів методичної підготовки з виділення таких блоків моделі: теоретичного, технологічного, трансформаційно-практичного та творчого.

Теоретичний блок об'єднує у собі знання теоретичних питань методики навчання шкільних предметів. Це питання загальної методики, що стосуються формування змісту навчального предмета, форм, способів, методів та засобів навчання, організації навчальної діяльності, контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів тощо. У засвоєнні знань цього блоку студенти можуть проявляти цілковиту самостійність, варто лише викладачу на оглядовій лекції ввести їх у проблему та назвати й охарактеризувати літературні джерела.

Технологічний блок спрямований на освоєння педагогічної технології у широкому її розумінні. Зміст технологічного блоку складають добре відомі, описані у методичці та підтверджені шкільною практикою форми і методи навчання. Самостійну роботу студентів при опрацюванні цього блоку викладач спрямовує на вивчення передового педагогічного досвіду, роботу з методичною літературою, розробку планів-конспектів навчальних занять та виховних заходів. Цей блок потребує від викладача вдумливої побудови практичних занять, вибору ефективних форм контролю навчальних досягнень студентів та способів їх оцінювання. Використання таких методів навчання, як ігрове моделювання, розв'язування педагогічних ситуацій з методичним підтекстом має забезпечити практичним заняттям успішний перебіг методичної підготовки студентів.

До трансформаційно-практичного блоку моделі методичної підготовки майбутнього вчителя увійшла педагогічна практика у різних типах загальноосвітніх навчальних закладів, тому його головне призначення - продовжувати розпочате у попередньому блоці формування умінь організовувати урочну та позакласну діяльність учнів. Оцінювання їх рівня сформованості здійснюється

за рейтинговою системою та урахуванням коефіцієнта складності.

Розглянуті вище блоки стосуються переважним чином репродуктивно-виконавської діяльності студентів. Суттєво відмінним від них є наступний блок – творчий. Він зорієнтований на розвиток критичного мислення студентів, здатності до генерування наукових ідей, перенесення знань і дій у нові умови, пошук шляхів розв'язання проблемних ситуацій. Тож виконання обов'язкового освітнього продукту методичної підготовки студентів у формі міні-дослідного завдання на час педагогічної практики, вивчення та використання передового педагогічного досвіду окремих учителів і шкільних колективів складають основний зміст цього блоку й забезпечують психолого-педагогічним знанням студентів методичну довершеність, а в контрольно-оцінному плані переорієнтують методичну підготовку з накопичення балів на формування потреби у дослідній роботі та самоосвіті. А уміння, що підлягають формуванню у процесі опанування творчого блоку, є інтегровальними у системі практичної підготовки майбутнього вчителя.

Подальша робота полягала у визначенні глибини розкриття кожного блоку моделі з орієнтацією на можливість його повного засвоєння студентами. На основі цієї аналітичної роботи обрали форми організації навчання та відповідні їм методи і засоби їх реалізації. Ми також зважали на те, що сукупність методів і засобів має забезпечувати розвиток пізнавальної активності студентів.

На третьому, експериментальному, етапі було організовано і проведено педагогічний експеримент з перевірки ефективності розробленої технології методичної підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін. Проведенню експерименту передувала розробка методичного супроводу підготовки майбутнього вчителя хімії, біології, географії, до якого увійшли модульні навчальні програми, зміст аудиторних занять, самостійної роботи, варіанти тестів для поточного контролю, модульні контрольні роботи.

Результати дослідження дозволяють стверджувати, що вплив оновленого з урахуванням кредитно-модульної системи навчання змісту методик навчання біології, хімії та географії, а також розробленого методичного супроводу на якість підготовки майбутнього вчителя є ефективним.

ФІЛОСОФІЯ ІНТЕГРАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ

Зелюк В.В., Клепко С.Ф. (Полтава)

Які цілі, засади й межі реальної роботи індивіда й суспільства по згромадженню, обиранню, об'єднанню, інтеграції, синтезу знань? У сучасній філософії розв'язання **цих** проблем здійснюється двома протилежними шляхами - постмодерністським та холістським. Постмодернізм відкидає ідею великих об'єднуючих наративів, за допомогою яких намагаються виправдати, обґрунтувати, узаконити певну мовленнєву практику як таку, що переважає усі інші дискурси. Водночас не припиняється пошук нових холістських трансдисциплінарних єдиних теорій, які б змогли описувати різні фази і риси еволюційних процесів з інваріантними загальними законами. (Проба створення нового холізму, наприклад, відбувається на основі синергетики, яка намагається встановити принципи утворення складного з простого.

Коли порівнюємо основні підходи цих двох філософських течій, то помітимо, що вони дають протилежні відповіді на одне й те ж питання про перспективи інтеграції знань. У постмодерністському деконструкціонізмі хаос унемо-